

Wandeling door het Beeldenpark "Een Zee van Staal" in Wijk aan Zee

(Tekst: Piet Vos)

In 1999 maakten elf beeldhouwers uit elf verschillende landen elf grote beelden uit één soort materiaal; nl. staal. Zij kregen de mogelijkheid om te werken in één van de fabriekshallen op het Hoogoventerrein. Behalve de werkruimte stelde Hoogovens (nu Tata Steel) ook het materiaal en de gereedschappen ter beschikking. Bovendien gaven zij technische ondersteuning. Het project vond plaats in het kader van "Wijk aan Zee, Cultureel dorp van Europa 1999". De kunstenaars werkten ruim drie weken naar het thema "Een Zee van Staal".

De beelden zijn geplaatst op het terrein "Rolandsduin" in Wijk aan Zee, in het perspectief van duinen, zee en industrie. Dit terrein wordt beheerd door PWN. Het is een plek waar natuur en cultuur tegen het decor van de grote complexen van Tata Steel elkaar ontmoeten en samengaan. De tentoonstelling in het beeldenpark werd onder grote belangstelling van de media in juni 1999 geopend door de toenmalige koningin Beatrix.

Het eerste beeld waar u mee wordt geconfronteerd is tevens de entree van het beeldenpark: 'De Poort' van de in 2006 overleden kunstenaar Rudi van de Wint. De poort is vervaardigd in de, door zijn beide zonen en voormalige assistent en technicus, voortgezette werkplaats in Den Helder. Dit beeld is geplaatst in mei 2009 en onthuld door de toenmalige Koningin Beatrix. Zij bewonderde het werk van de kunstenaar.

Rudi van de Wint is bekend van zijn wandschilderingen in de vergaderzaal van de Tweede Kamer en van het monument op Tenerife, geplaatst ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de vliegcrash aldaar. Ook zijn levenswerk 'De Nollen' in Den Helder is landelijk bekend.

Als je naar de Poort kijkt dan zie je op een stalen fundering een open hekwerk met drie torens. Daartussen twee grote openstaande deuren en een kleine deur. Het hekwerk en de torens worden gevormd door vele stalen staven met bolletjes aan op de toppen en worden bijeengehouden door uitgesneden stalen plaatjes. Het is consequent verticaal en horizontaal gehouden en het loopt aan de zijkanten af. De grondplaten hebben een halfronde vorm als ondersteuning bij het openzwaaien. Een criticus van Rudi van de Wint zag gelijkenis in 'De Poort' en de wandschilderingen in de Tweede Kamer. Het lijkt vergezocht, maar hij zag de overeenkomsten in de krassen gemaakt in de schilderingen en de verticale staven als krassen in de ruimte: Beide hebben dezelfde oorsprong in de wijze van schetsen door de kunstenaar.

(voor uitgebreidere informatie over de kunstenaar zie o.a. de catalogus van het beeldenpark)

Het uit twee delen bestaande beeld vlak bij de ingang is gemaakt door Ales Veselý uit Praag, Tsjechië. Van hem is o.m. werk aangekocht door het Guggenheim museum in New York. Het heeft de titel "The Messenger".

Het krachtige beeld bestaat uit twee delen; een liggend en een staand deel die samen toch een eenheid vormen. Het is opgebouwd uit rechte platen staal en platen die vervormd zijn. Deze vervormde platen zijn op de grote schroothoop van Hoogovens speciaal door Veselý uitgezocht. Het zijn resten van fouten die zijn ontstaan bij het walsproces. Veselý heeft tevens gebruik gemaakt van slakken, z.g. beren; resten aangekocht materiaal uit de hoogovens, bestaande uit o.a. kalk en ijzer. De grootste die boven in het werk hangt is ongeveer 10 ton zwaar. Toch lijkt het door de manier waarop het in het beeld wordt gedragen alsof het veel lichter is. Het is mogelijk om door het beeld heen te lopen en de aparte sensatie te voelen om onder dit gewicht te staan.

Niet alleen de ruimte buiten het beeld (zonder ruimte kan een beeld niet bestaan), maar ook de ruimte binnen het beeld is belangrijk en wordt vorm.

Ales Veselý vindt dat een beeld moet worden opgebouwd zodanig, dat het kleinste deel tot het grote geheel

moet zijn als een juist gekozen woord in een goedlopende zin in een hoofdstuk van een goed geschreven boek. Dit is zichtbaar in details als de kleine hulsjes die aangebracht zijn onder de moeren om de (speciaal voor dit werk gemaakte) draadeinden in het liggende deel.

Dit liggende deel, de 'sandwich' is zodanig gemaakt dat de platen met elkaar maar ook met de staande vervormde plaat resoneren; een samengaan van lijnen wat op enige afstand goed te zien is.

Het beeld wat uit meerdere torenachtige vormen bestaat is gemaakt door Herbert Nouwens. De hoogste is bijna 7.50 mtr. lang en weegt ongeveer 20 ton.

Hij heeft zich laten inspireren door de torens van San Gimignano in Toscane in Italië en door de vormen van megalithen; prehistorische gedenktekens.

Ook wilde hij een visuele verbinding tot stand brengen tussen de dorpsstoren van Wijk aan Zee en de industrie. Voor de kunstenaar was het belangrijk om vervormde plaat te gebruiken. Hout leeft en ook steen heeft een eeuwenoude geschiedenis en kan tot je spreken door de kleur en aders. Een platte plaat van staal leeft niet. Hij gebruikte vervormde roestige platen en lastte deze aan elkaar, zodanig dat de wanden naar elkaar moesten worden getrokken. Daardoor ontstond een spanning van binnen uit het beeld. Zo bracht hij het staal tot leven en gaf het karakter.

De vormen zijn zodanig geplaatst dat de ruimte er tussen ook belangrijk wordt. Ruimte wordt ook vorm en bepaald de spanning tussen de stalen vormen onderling.

Als u de in de richting van het blauwe beeld loopt ziet u dat dit is opgebouwd uit vier halve cirkels van 5 meter doorsnede die in elkaar gepast zijn. Het beeld is gemaakt door Jaak Soans uit Estland.

De titel luidt: "Playing waves"; een spel van natuurkrachten op het water. Dit beeld verandert sterk van vorm als je eromheen loopt. Wat doet een beeld met de ruimte, maar ook; wat doet de ruimte met het beeld; spel van vormen en tussenvormen.

Als u links om het duintje loopt en het beeld in de gaten blijft houden ziet u dat wat eerst een monumentaal beeld lijkt te zijn een zwevend vlak wordt, subtiel ondersteund door fragiele pootjes.

Vanaf dit punt ziet u achter u het werk van de Italiaan Luciano Dionisi: "La Casa di Mare", ("Het huis van de Zee").

Hij heeft de door hem zelf gemaakte geometrische vormen met de op de schroothoop gevonden organische vormen gecombineerd waarbij het organische binnendringt in het geometrische: De zee neemt bezit van het huis. Het werk bevindt zich op een mooi gekozen plek in het landschap.

U kunt uw weg vervolgen over het paadje over het lage duin aan de linkerkant van het decor van de fabrieken van Tata Steel.

Beneden u, rechts, ziet u twee elementen liggen van het werk van Paul Schöbel uit Denemarken.

Het werk is de uitkomst van een onderzoek. Hij wilde de grenzen van de krachten van het staal verkennen.

Bij het achterste element koos hij ervoor om vanaf 15 meter hoogte een walsrol uit een magneetkraan te laten vallen op een massieve plaat.

Het was de bedoeling dat de punt van de wals, de plaat ter hoogte van de aangebrachte sleuf zou doorboren hetgeen herhaaldelijk mislukte; door de aangelaste schijf was de walsrol aan de bovenkant te zwaar geworden en daardoor instabiel. Na een aantal pogingen had hij hier vrede mee en noemde het werk "insj'Allah", hetgeen betekent "zo God het wil".

De andere opstelling is de uitkomst van het laten vallen van een gewicht van ettelijke tonnen zwaar op grote platen van 4 mm dik, ook weer van 15 meter hoogte. De hierbij ontstane vormen, zeven in totaal, noemde hij draperies (draperieën) waarvan er hier één is tentoongesteld. Een verslag van het onderzoek is vastgelegd op video, o.a. door het televisieprogramma Klokhuis.

Als u links om de duinwal loopt over het brede pad en aan het einde rechts om het duin heen gaat hebt u weer een ander zicht op het blauwe werk van Jaak Soans.

Rechts van u ziet u werk van de Griek Apostolos Fanakidis. Het kunstwerk draagt de titel "Een melodie van een Zee van Staal". De plaatjes als geheel vormen een golvende zee. Bij voldoende wind tikken de plaatjes tegen elkaar en hoor je de melodie. Bij hagel of regen klinken er andere geluiden.

Ook Fanakidis maakte voor de staande delen gebruik van op de schroothoop gevonden organische vormen

Links van het hoge duin met het witte beeld kunt u omhoog.

Recht voor u uit ziet u een beeld met een vogel.

Dit beeld, getiteld "Au delà des Vagues", hetgeen betekent "Boven de Golven", is gemaakt door José Rault uit Mellionec (Bretagne, Frankrijk). Mellionec is één van de deelnemende dorpen in het kader van "Cultural Villages".

José is autodidact en heeft hier één van zijn grootste werken gemaakt.

Hij legt het werk als volgt uit: "Mensen staan boven aan de rotskust en kijken uit over een woeste zee die zijn golven laat breken op de rotsen terwijl boven hun hoofd de vogels vliegen". Hij drukt zich uit in verschillende vormtalen, zowel organisch als geometrisch als figuratief. Binnen deze vormtalen hanteert hij een diversiteit van stijlen.

Als u terugloopt en de trap op gaat komt u bij het witte beeld van de Engelse kunstenaar Robert Erskine uit Londen.

Hij noemt dit beeld "City Piece". Twee lagen van aan elkaar gelaste gebogen platen, ritmisch opgebouwd.

Het drukt de beweging uit van gehaaste mensen zoals zij elkaar tegenkomen op drukke zebapaden in steden als b.v. New York en Londen.

De lineaire stroken langs het werk dienen niet alleen als versteviging maar benadrukken ook de zichtlijnen: De manier waarop u langs het werk kijkt wordt voortgezet in een beweging van lijnen die elkaar uiteindelijk kruisen.

Boven op het duin bevindt zich ook een ander beeld; "Esperanza" (Hoop of Verwachting). Het beeld van een zwangere vrouw draaiend op de wind.

Terwijl u daarheen loopt kunt u genieten van het uitzicht op het terrein van Tata Steel.

Het beeld "Esperanza" is gemaakt door twee jonge Spaanse kunstenaars:

Mercedes Cano en Antonio Sobrino uit de buurt van het dorp Porrúa, ook één van de deelnemende dorpen in het kader van "Cultural Villages".

Een beeld, zoals zij zeggen, staande op de grens van cultuur en natuur.

Het drukt de hoop uit dat de leegloop van kleine dorpen, zoals in Spanje zal ophouden en er opnieuw mensen naartoe zullen trekken. Ook is het een geschenk aan Wijk aan Zee met de hoop dat het in de toekomst mee zal kunnen gaan met nieuwe economische winden.

Op het platte vlak zijn de voeten van het beeld weergegeven.

Als u de trap afloopt en rechtsom teruggaat over het talud kunt u beneden aangekomen linksaf het pad volgen onder aan de duinen.

Bijna aan het einde van het pad staat rechts in de open ruimte het beeld van Niko de Wit. Een diagonaal beeld van 6 mtr. hoog.

Zijn inspiratie haalt hij uit gewone artificiële dingen en uit monumenten van oude culturen zoals de Azteken maar ook uit India (astronomische instrumenten in Jaipur).

Hij zegt zelf; "Ik ontwierp een beeld door twee voor Tata Steel bekende artefacten (werktuigen) als een goot en bekken in elkaar te steken en uit balans te halen; een nieuw beeld met een nieuw, kwetsbaar, evenwicht ontstond."

Het raakvlak met de aarde is klein en lijkt los te komen van de zwaartekracht. Hij speelt met het perspectief; de treden van de trap worden naar boven kleiner terwijl de randen van de goot naar boven toe breder worden. Het is mogelijk om in het beeld te gaan staan. Een kamertje omringt door staal. De trap is geen echte trap maar een suggestie van een trap. Niet om het te beklimmen, maar het nodigt op een andere manier uit: "Wat zal er daarboven te zien zijn". Een verlangen om te ontstijgen aan het aardse.

Plat tegen het duin ziet u het beeld liggen van Karl-Heinz Langowski, de deelnemer uit Duitsland. De titel van het beeld luidt: "Die leeren Augen der Sprachlosigkeit".

Het beeld heeft een maatschappijkritische inhoud; het is een protest tegen plannen als de aanleg van een luchthaven in zee voor de kust van Wijk aan Zee en een depot van vervuild slib in de oksel van de Noordpier. Hij werkt veel met vleugel- en vlindervormen en maakt veel grafisch werk in het platte vlak. Ook dit werk is overwegend tweedimensionaal. De geopende mond is ruimtelijk.

Teruglopend over het pad ziet u links het werk van Colin Foster, een Engelsman woonachtig in Hongarije. Hij is gewend om voornamelijk in steen te werken wat terug te vinden is in de gedrongen vorm van het beeld. Ook hij vond zijn materiaal op de schroothoop van Hoogovens.

Het beeld heeft een sterk symbolische inhoud en draagt de titel "Angel XX1", "Home and Tea."

Uit vormen van destructie rijzen nieuwe vormen op als engelen. Colin Foster had van dorpsbewoners vernomen dat vanaf dit terrein in de laatste oorlog de vliegende bommen V1 en V2 door de Duitsers op Londen zijn gelanceerd.

"Home and Tea" was een gevleugelde uitdrukking die de piloten van de RAF naar de basis in Engeland gebruikten als zij zich op weg naar huis weer veilig waanden na het bombarderen van Berlijn. De vleugelvorm staat niet alleen voor de engel maar ook voor de RAF.

Als u de weg terug vervolgt hebt u vlak voor het open veld weer een ander zicht op het blauwe beeld van Jaak Soans. Het geeft nu een suggestie van volume.

Sinds september 2014 is het park twee beelden van Nico Betjes rijker uit een particuliere schenking.

U ziet ze links van het pad als u terugloopt naar de poort.

Twee typische 'Betjes-beelden' van onbehandeld roestig staal, op het oog eenvoudig van vorm, non-figuratief en met als titel 'Zonder titel'.

Het ene is ongeveer een meter zestig hoog - bijna mensgroot - en tweedelig. Het ander is rank en meer dan twee meter. Beide beelden geven hun geheim pas prijs als je ze goed bekijkt.

Ze lijken uit simpele rechthoekige massieve plaat gemaakt. Het lage beeld ziet er aan de bovenzijde uit alsof het is samengesteld uit twee staalplaten. Maar aan de onderzijde gebeuren rare dingen: er ontstaan uitstulpingen en rondingen die er eruit zien alsof ze gegroeid zijn en niet met grof geweld erin gebeukt.

Het hoge beeld is juist aan de onderzijde gewoon 'plaat'. Het is iets getordeerd en bovenin komt het staal ineens naar buiten, letterlijk in een opwelling.

Het lage beeld bestaat uit twee gespiegelde vormen; het hoge uit één deel met bijna-symmetrische zijden.

Het lijkt massief, maar het is opgebouwd uit plaat. Dat blijkt als je er omheen loopt. De bobbel aan de ene zijde heeft immers geen holte aan de andere zijde. En volg je de zijkant van het beeld, dan valt op dat die onderin veel breder is dan boven.

Beide beelden tonen waar Betjes goed in was: het maken van beelden waarin de aloude klassieke tegenstellingen zoals hol-bol, dicht-open, rond-hoekig, lineair-massief, onder-boven op een uiterst geraffineerde wijze tot een boeiend resultaat leiden.

Even verderop ziet u nog een beeld van Nico Betjes. Het werk heeft geen titel.

Twee bogen van zes meter lengte, die iets verschoven t.o.v. elkaar werden aangebracht op het lage duin.

Vorm wordt bepaald dáár waar massa en ruimte elkaar ontmoeten. Dat is de vorm zoals wij die zien. Maar er kunnen ander eigenschappen meespelen. Bij dit beeld ervaar je dat wanneer je er tegen klopt en dan merk je, dat wat er massief uitziet, hol blijkt te zijn. Dan kom je er achter dat het beeld is gemaakt van vier relatief dunne platen en dat deze platen aan de uiteinden d.m.v. een pers zijn vervormd, zodanig, dat er steeds identieke plooien zijn ontstaan. Door er strips tussen te lassen geeft dit de suggestie van dikke massieve plaat.

Stichting Beeldenpark 'Een Zee van Staal' Wijk aan Zee, www.eenzeevanstaal.nl

Secretariaat: Dorpsduinen 11A, 1949 EG Wijk aan Zee

Telefoon: 0251 37 31 09, Email: eenzeevanstaal@gmail.com